

Kadın Sığınma Evlerinde Kalan Şiddet Mağduru Kadınlar: Demografik ve Sosyoekonomik Bir İnceleme

Nermin Taşkale
İstanbul Üniversitesi

Gonca Soygüt
Hacettepe Üniversitesi

Özet

Kadına yönelik şiddet Türkiye’de ve dünya genelinde son derece yaygın bir sorundur. Bu soruna üretilen çözüm yolları arasında kadın sığınma evleri önemli bir yer tutar. Sığınma evlerinin sunduğu hizmetin değerlendirilmesi ve koşullarının gereksinimleri daha iyi karşılayacak biçimde iyileştirilmesi için şiddet mağduru kadınları daha iyi tanımak gerekmektedir. Bu çalışmada sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların ($N = 79$) demografik ve sosyoekonomik özellikleri incelenmiştir. Çalışmada önceki çalışmalar ve araştırmamızın amaçları kapsamında hazırlanmış öz-bildirime dayalı bir anket kullanılmıştır. Kümeleme analizi bulguları sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların fiziksel ve sözel şiddet mağduru (%38) ve çoklu şiddet mağduru (fiziksel, sözel, duygusal ekonomik ve cinsel şiddet) (%62) olmak üzere iki grupta toplanabileceğini göstermiştir. İkili lojistik regresyon analizi sonuçları kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduru olmasının, çoklu şiddet mağduru olma olasılığını fiziksel ve sözel şiddet mağduru olmaya kıyasla sekiz kat artırdığını göstermiştir. Bulgular kadına yönelik şiddetle mücadelede yalnızca kesitsel değil aynı zamanda nesil aşkın boylamsal müdahalelerin de son derece önemli olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar kelimeler: Kadına yönelik şiddet, kadın sığınma evleri, demografik ve sosyoekonomik özellikler, çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti

Abstract

Violence against women is an extremely prevalent problem in Turkey and all over the world. Shelters are one of the important solutions created against this problem. It is necessary to study women who are victims of intimate partner violence in order to evaluate the quality of shelter services and improve their standards to meet the needs of women. This study analyzed demographic features and socioeconomic status of shelter-residing victims of intimate partner violence ($N = 79$) using a self-report questionnaire. Cluster analysis showed there were two main clusters: physical and verbal violence victim and multiple types of violence victim (physical, verbal, psychological, economic and sexual violence). Results of a binary logistic regression analysis showed that being a sexual violence victim during childhood increased the odds of being the target of multiple types of violence (as opposed to being a physical and verbal violence victim) by eight times. These findings reveal the importance of transgenerational and longitudinal implementations as well as cross-sectional ones in order to overcome violence against women.

Key words: Violence against women, shelters, demographic and socioeconomic characteristics, childhood sexual violence victims

Yazışma Adresi: Arş. Gör. Nermin Taşkale, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, Ordu Cad. No: 6, 34459 Laleli / İstanbul

E-posta: nermin.taskale@istanbul.edu.tr

Yazar Notu: (1) Makale, ilk yazarın ikinci yazarın danışmanlığında hazırladığı Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans tez çalışması verilerinin bir parçası kullanılarak oluşturulmuştur. Yazarlar, verinin ele alınmasında yol gösterici fikirleri için Yard. Doç. Dr. Gülseli Baysu’ya teşekkürlerini sunar. (2) Türkiye’de şiddet mağduru kadınlara hizmet veren kurumlar bağlı buldukları birimlerce Kadın Konuk Evi, Kadın Sığınma Evi veya sığınak olarak isimlendirilebilmektedir. Bu çalışmada ulusal alanyazında kullanılan kadın sığınma evi terimi kullanılmıştır.

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti “fiziksel kuvvet ya da gücün kendine, bir başkasına, bir grup ya da topluluğa karşı, yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişim sorunları ya da yoksunluğa neden olacak ya da bunların olasılığını artırmayla sonuçlanacak şekilde ve kasıtlı olarak kullanılması; veya bununla tehdit edilmesi” olarak tanımlar (WHO Global Consultation on Violence and Health, 1996, akt. Dahlberg ve Krug, 2002, s. 5). Aile içi şiddet, şiddetin kişilerarası düzlemde görülen bir türüdür (Dahlberg ve Krug, 2002). Aile içi şiddet; eş, çocuk ya da yetişkinlere karşı gerçekleşebilir (Krug, Mercy, Dahlberg ve Zwi, 2002). Eşler arasındaki şiddet hem erkekler hem kadınlar fail ve mağdur olabilmekle beraber özellikle heteroseksüel ilişkiler düşünüldüğünde kadınların fiziksel, duygusal, sözel, cinsel ve ekonomik şiddete ve şiddetin olumsuz sonuçlarına maruz kalma oranı daha yüksektir (Flynn ve Graham, 2010). Türkiye’de kadına yönelik şiddeti ele alan çalışmalarda Krug ve arkadaşları’nın (2002) önerdiği gibi farklı şiddet tipleri gözlenmiştir (Yıldırım, 1998). Buna göre; yetersiz ilgi (ihmal); anlayış, sevgi ve sempati görme (duygusal-psikolojik şiddet); sözel yolla tehdit etme, aşağılama, küçümseme ve bezdirme (sözel şiddet); itip kakma, vurma, yakma gibi eylemler (fiziksel şiddet); ve taciz, tecavüz veya seks işçiliğine zorlama gibi eylemler (cinsel şiddet) şiddetin farklı boyutlarını yansıtmaktadır. Güleç-Öyekçin, Yetim ve Şahin (2012) imkanlar olduğu halde ihtiyaçların kasıtlı olarak karşılanmaması, zorla işte çalıştırılma ya da çalışmasına izin vermeme biçiminde ifade edilebilen ekonomik şiddeti de ayrı bir boyut olarak ele almak gerektiğinden söz etmiştir.

Şiddetin tanımlanmasında olduğu kadar yaygınlığını ele alan çalışmalar da vardır. Farklı ülke ve bölgeleri kapsayan bir meta analiz çalışmasında eşten fiziksel şiddet görme oranı %13-61 arasında (çoğunluk %23-49 arasında) bulunurken, ağır şiddet görme oranı %4-49 arasında bulunmuş, cinsel taciz oranı ise %6-59 arasında (çoğunluk %10-50 arasında) bulunmuştur (Garcia-Moreno, Jansen, Ellsberg, Heise ve Watts, 2006). Bu sonuçlar farklı ülkelerde gerçekleştirilen çalışmalar ve meta analiz çalışmaları sonuçlarıyla örtüşmektedir (Alhabib, Nur ve Jones, 2010; Ellsberg, Peña, Herrera, Liljestrand ve Winkvist, 2000). Benzer şekilde, Türkiye’de kadına yönelik şiddet yaygınlığını inceleyen çalışma sonuçları da kadınların %39’unun fiziksel şiddet mağduru olduğunu, %44’ünün duygusal şiddet mağduru olduğunu, %15’inin ise cinsel şiddet mağduru olduğunu göstermiştir (Jansen, Yüksel ve Çağatay, 2009). Bu sonuçlar ülkemiz genelinde ya da farklı şehir merkezlerinde gerçekleştirilen çalışma bulgularıyla benzerdir (Altınay ve Arat, 2009; Güleç-Öyekçin ve ark., 2012; Naçar, Baykan, Poyrazoğlu ve Çetinkaya, 2009). Ellsberg ve arkadaşları (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise kadınların %21’inin hem fiziksel hem cinsel hem de

duygusal şiddet mağduru olduğu bulunmuştur. Bununla beraber farklı türde şiddete maruz kalan kadınların tek boyutlu şiddete maruz kalan kadınlardan farklılaşmış farklılaşmadığına ilişkin alanyazında somut bir bulgu yoktur. Bu nedenle, şiddet mağduru kadınların maruz kaldıkları şiddet türlerine göre kendi içinde özgül alt gruplara ayrılıp ayrılmadığına ilişkin bilgi eksikliği vardır.

Kadınlar yaygınlığı böylesi yüksek olan şiddete karşı kendi olanaklarıyla çözüm üretse dahi sorunun olduğu boyutlar ve sosyal etkileri, kamu destekli ve/ya sivil toplum örgütlerine bağlı kuruluşları konuya eğilmeye yönlendirmiştir. Farklı ülkelerde 1900’lerin ikinci yarısının başlarıyla görünürlük kazanan sığınma evleri (Johnson, 1981) Türkiye’de 1990’larda ortaya çıkmıştır (Açıkel, 2009; Karagöz, 2008). Türkiye’de devlet temelli sığınma hizmetinin sağlanması kanunen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’na bağlıdır (Resmi Gazete, 2013a). Konuya ilişkin 05.01.2013 tarih 28519 sayılı Resmi Gazete ilanına göre; şiddet mağduru kadınların yararlanabileceği kurumlar diğer sosyal yardım hizmetlerinin de bir arada sunulduğu Kadın Konuk Evleri’dir. Bundan başka yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının sunduğu Konuk Evi, Sığınma Evi ya da sığınak olarak isimlendirilen kurumlar da bulunmaktadır. 2013 yılı itibarıyla 124 kurumda toplam 3220 kişilik kapasiteyle hizmet sunulmaktadır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013).

Kadına yönelik şiddet mağduriyetini ve buna karşılık uygulanan bir çözüm yolu olarak sığınma evlerini incelemenin öncelikli olarak bu kurumlardan yararlanan özel grubun özelliklerini ve gereksinimlerini daha iyi tanımakla sağlanacağı düşünülmektedir. Bu amaçla sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınları incelemeyi hedefleyen çoğu çalışma, kadınların yaşı, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, çocuk sayısı ve çocuklukta şiddet öyküsü gibi sosyodemografik değişkenleri incelemektedir. Astin, Oglan-Hand, Coleman ve Foy (1995) tarafından gerçekleştirilen çalışmada sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınlar için etnik köken, çocuklukta ve önceki ilişkilerde şiddet mağduriyeti, çocuk sayısı ya da ayrılıktan beri geçen zaman gibi sosyodemografik değişkenlerin şiddet mağduriyetini yordamadığı gözlenmiştir. Bununla beraber, sığınma evlerinde kalan kadınlar eğitim ve sosyoekonomik düzeyi düşük, genç yaşta kadınlardan oluşmaktadır. Norveç, Amerika Birleşik Devletleri ve İspanya’da gerçekleştirilen çalışmalarda da sığınma evlerinde kalan kadınların çoğunlukla düşük eğitim seviyesine ve sosyoekonomik düzeye sahip oldukları bulunmuştur (Alsaker, Kristoffersen, Moen ve Baste, 2011; Astin ve ark., 1995; Harding ve Helweg-Larsen, 2009; Pico-Alfonso, 2005). Benzer biçimde; sığınma evlerinde kalan kadınların daha yüksek oranda ev değiştirdikleri ve düzensiz bir yaşam sürdükleri bulunmuştur (Galano, Hunter, Howell, Miller ve Graham-Bermann, 2013). Bu bulgularla tutarlı olarak, bir meta analiz çalışması, genel

sosyal yapılardan ziyade bireysel değişkenlerin şiddet mağduriyetini daha iyi yordadığını bulmuştur (Stith, Smith, Penn, Ward ve Tritt, 2004).

Alanyazında kadınların şiddet mağduriyeti üzerine gerçekleştirilen çalışmalar arasında ortak bir başka bulgu şiddet mağduriyetinin tekrarlı olduğudur (Whitfield, Anda, Dube ve Felitti, 2003). Şiddet mağduru kadınlar çocukluklarında da fiziksel, cinsel ya da duygusal şiddet mağdurdur (Cunradi, Caetano ve Schafer, 2002). Çocuklukta cinsel ve psikolojik istismara maruz kalmanın sığınaklarda kalan kadınların travma sonrası stres bozukluğu yaşama olasılığını artırdığı bulunmuştur (Pico-Alfonso, 2005). Ayrıca; çocukluk dönemindeki şiddet mağduriyetinin bireylerin bakım alma, güven duygusu gibi temel ihtiyaçların karşılanacağına ilişkin inançları olarak tanımlanan Kopukluk şeması aracılığıyla yetişkinlikteki şiddet mağduriyetini yordadığına işaret eden çalışmalar vardır (Crawford ve O'Dougherty-Wright, 2007; Cukor ve McGinn, 2006; Gay, Harding, Jackson, Burns ve Baker, 2013).

Bulgular genel olarak değerlendirildiğinde kadın sığınma evlerinde kalan kadınların yalnızca şiddet mağduru olmadıkları; sosyodemografik özellikler bakımından da özel bir grup oluşturdukları gözlenmektedir. Bununla beraber; ülkemizdeki alanyazında sığınma evlerinin kimler tarafından kullanıldığını inceleyen çalışmalar azdır. Bu nedenle, bu çalışmada sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru kadınların demografik, sosyoekonomik özelliklerinin ve çocuklukta şiddet yaşantılarının incelenmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla ilk olarak sığınma evlerinde kalan kadınların tek bir gruptansa yaşadıkları şiddet türlerine göre kendi içinde özgül gruplar içerip içermediği incelenmiştir. Şiddet türlerinin sıklık dağılımlarındaki farklılıklar (Alhabib ve ark., 2010; Ellsberg ve ark., 2000; Jansen ve ark., 2009) göz önünde bulundurulduğunda şiddet mağduru kadınların homojen tek bir grup olmaması kendi içinde farklı alt gruplar barındırıyor olması beklenmektedir. İkinci olarak, şiddet mağduriyeti ve sosyoekonomik değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen önceki çalışmalar (Alsaker ve ark., 2011; Galano ve ark., 2013; Harding ve Helweg-Larsen, 2009; Pico-Alfonso, 2005) ve klinik gözleme dayanılarak demografik ve sosyoekonomik değişkenlerin elde edilmesi beklenen bu farklı şiddet mağduriyeti kümelerini tahmin etmede yordayıcı olması öngörülmektedir. Benzer bir şekilde, sığınaklarda kalan kadınların çocukluk döneminde şiddet mağduru olmasının erişkinlikte gözlenen şiddet mağduriyeti kümelerini yordaması beklenmektedir.

Yöntem

Örneklem

Araştırma örneklemini Aile ve Sosyal Politikalar

Bakanlığı ile yerel yönetimlere bağlı Kadın Konuk Evleri ve Kadın Sığınma Evleri'nde kalan şiddet mağduru kadınlardan oluşmuştur. Şiddet mağduru kadınların ($N = 79$) yaş ortalaması 31.68'dir ($S = 7.15$). Araştırmaya katılım gönüllülük temelinde olmuş, çok seyrek olsa da araştırmaya katılmayı istemeyen katılımcılardan veri toplanmamıştır. Katılımcıların öğrenim düzeylerine göre dağılımı %2.5 okur-yazar değil, %5.1 okur-yazar, %41.8 ilkökul mezunu, %34.2 ortaokul mezunu, %15.2 lise mezunu, %1.3 yükseköğrenim ve üstü şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

Şiddet Yaşantıları. Evlilik boyunca maruz kalınan şiddet ve türleri hakkındaki sorular konuyla ilişkili önceki çalışmalardan (Çakır, 2007; Yıldırım, 1996) faydalanılarak hazırlanmıştır. Yakın zamanda yaşanan şiddetin türü sorulmuş ve katılımcılardan kendilerine uyan seçenek ya da seçenekleri işaretlemeleri istenmiştir: *fiziksel (itip kakma, vurma, yakma gibi), duygusal (anlayış, sevgi ve sempati görmeme gibi), sözel (sözel yolla tehdit etme, küçümseme, bezdirme gibi), cinsel (taciz, tecavüz, fahişeliğe zorlama gibi), ekonomik (imkanlar olduğu halde ihtiyaçların kasıtlı olarak karşılanmaması, zorla işte çalıştırılma, çalışmasına izin vermeme gibi)*. Ayrıca 15 yaş öncesi şiddet yaşantıları farklı şiddet türlerine göre üç ayrı maddede sorulmuştur: "15 yaşına kadar ailenizden biri sizi fiziksel yönden (itip kakma, vurma, yakma gibi) / cinsel yönden (taciz, tecavüz, fahişeliğe zorlama gibi) / duygusal yönden (anlayış, sevgi ve sempati görmeme gibi) istismar etti mi?". Cevaplar *Hayır* (0) ve *Evet* (1) şeklinde verilmiştir.

Demografik Bilgiler. Konuyla ilgili önceki çalışmalar (Çakır, 2007; Şahin, 2011; Yıldırım, 1996) ve araştırma amaçları göz önünde bulundurularak demografik bilgi toplama formu oluşturulmuştur. Kadınların ve eşlerinin farklı eğitim düzeyleri çoktan seçmeli olarak sunulmuş ve katılımcının bu seçeneklerden birini seçmesi istenmiştir: 1: *Okur-yazar değil*, 2: *Okur-yazar*, 3: *İlkokul*, 4: *Ortaokul*, 5: *Lise*, 6: *Yükseköğrenim ve/ya üstü*. Yaş, evlilik ve çocuk sayısı, gelir düzeyi, kadının ve erkeğin evlenme yaşları ve evlilik süresine ilişkin sorular açık uçlu olarak cevaplanmıştır. Tablo 1 katılımcıların bu değişkenlerden aldığı puanları ve sıklık dağılımlarını sunmaktadır.

İşlem

Araştırma, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Etik Kurulları onayıyla yürütülmüştür. Uygulamalar Ekim 2013-Mart 2014 tarihleri arasında gönüllü katılımcılarla, okuma yazması olduğu koşulda kağıt-kalem yöntemiyle ve gruplar halinde aksi durumda tek başına ve öz-bildirim temelinde gerçekleştirilmiştir. Okuma yazması olmayan katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu sesli

olarak okunmuş ve bir şahit eşliğinde imzaları alınmıştır. Bilgilendirilmiş onam formu oturumun başında demografik form ise oturumun sonunda sunulmuştur.

Uygulamalar sonrası elde edilen veriler kümeleme analizi ve ikili lojistik regresyon analizi ile incelenmiştir. İlk olarak, katılımcıların çalışmada ele alınan beş (fiziksel, cinsel, sözel, duygusal ve ekonomik) farklı şiddet türüne maruz kalma bakımından kendi içinde alt grupla-

ra ayrılıp ayrılmadığı incelenmiş; bu amaçla kümeleme analizine başvurulmuştur. Bu analiz sonucunda elde edilen katılımcı kümeleri ikili lojistik regresyon analizinde sonuç değişkenleri olarak ele alınmış ve bu katılımcı kümelerinin demografik, sosyoekonomik değişkenler ve çocukluk yaşantıları bakımından nasıl yordandığı incelenmiştir.

Bulgular

Çalışmaya katılan şiddet mağduru kadınların yaş ortalaması 31.68 ($S = 7.15$), evlenme yaşı ortalamaları 19.99 ($S = 5.46$), eşlerinin evlenme yaşı ortalamaları 26.92'dir ($S = 6.66$). Çiftin evlenme yaş farkı 6.93'tür ($S = 5.54$). Kadınların büyük çoğunluğu ilk evliliğini sürdürmektedir ($Ort. = 1.36$, $S = 0.70$) ve evliliğin başından beri geçen yaklaşık zaman 124.24 ($S = 81.21$) aydır (yani yaklaşık on yıl). Ortalama çocuk sayısı 2.24'tür ($S = 1.11$). Kadınların büyük çoğunluğu düşük eğitim düzeyindedir. Kadınların eve giren aylık toplam gelir ortalaması 1195.30'dur ($S = 798.53$).

Araştırma örneklemini oluşturan şiddet mağduru kadınların %92.4'ü itip kakma, vurma, yakma gibi eylemlerle tanımlanan fiziksel şiddete, %73.4'ü anlayış, sevgi ve sempati görmeme biçiminde ifade edilen duygusal şiddete, %84.8'i sözel yolla tehdit etme, aşağılama, küçümseme, bezdirme ile tanımlanan sözel şiddete, %50.6'sı taciz, tecavüz, fahişeliğe zorlama ile tanımlanan cinsel şiddete ve %58.2'si imkanlar olduğu halde ihtiyaçların kasıtlı olarak karşılanmaması, zorla işte çalıştırılma ya da çalışmasına izin vermeme biçiminde tanımlanan ekonomik şiddete uğradığını belirtmiştir. Çocuklukta şiddet mağduriyeti ele alındığında kadınların %55.7'si fiziksel, %25.63'ü cinsel, %65.3'ü ise duygusal şiddet mağduru olduğunu söylemiştir.

Şiddet mağduru kadınların evlilikleri boyunca maruz kaldıkları farklı şiddet türlerine göre kendi içinde farklı alt gruplara (kümelere) ayrılıp ayrılmadığını incelemek için kümeleme analizi gerçekleştirilmiştir. Şiddet mağduru kadınların fiziksel, cinsel, ekonomik, duygusal ve sözel şiddet mağduriyeti bakımından nasıl alt gruplara ayrıldığı konusunda kuramsal bir bilgi olmadığından *iki aşamalı kümeleme* yöntemi kullanılmıştır. Şiddet türlerine göre katılımcılar beş kümeye ayrılmıştır ve kümeleme kalitesi iyidir. Yordayıcıların önemlilik sırası sözel, ekonomik, duygusal, cinsel ve fiziksel şiddet şeklindedir. İlk kümedeki kadınlar çoğunluğu fiziksel (%83) şiddet mağduru olan, hiçbir sözel ve ekonomik şiddet mağduru olmayan, çoğunluğu duygusal (%66) ve cinsel (%75) şiddet mağduru olmayan katılımcılardan oluşmuştur. Bu küme "fiziksel şiddet mağduru" olarak adlandırılmıştır. İkinci küme tamamı sözel şiddet mağduru olan, çoğunluğu fiziksel (%78) şiddet mağduru olan ve çoğunluğu ekonomik (%57), duygusal (92) ve cinsel (%92) şiddet

Tablo 1. Katılımcıların Demografik, Sosyoekonomik Özelliklerine ve Çocukluk Yaşantılarına İlişkin Bulgular

Değişkenler	Ort.	S
Yaş	31.68	7.15
Gelir düzeyi	1195.30	798.53
Evlilik sayısı	1.36	0.70
Evlilik süresi (ay)	124.24	81.21
Kadının evlilik yaşı	19.99	5.46
Erkeğin evlilik yaşı	26.92	6.66
Çiftin evlenme yaşı farkı	6.93	5.54
Çocuk sayısı	2.24	1.11
Değişkenler	N	%
Kadının öğrenim düzeyi		
Okur-yazar değil	2	2.5
Okur-yazar	4	5.1
İlkokul mezunu	33	41.8
Ortaokul mezunu	27	34.2
Lise mezunu	12	15.2
Yükseköğrenim ve üstü mezunu	1	1.3
Erkeğin öğrenim düzeyi		
Okur-yazar değil	0	0
Okur-yazar	4	5.3
İlkokul mezunu	29	38.2
Ortaokul mezunu	12	15.8
Lise mezunu	25	32.9
Yükseköğrenim ve üstü mezunu	6	7.9
Şiddet mağduriyeti		
Fiziksel	73	92.4
Cinsel	40	50.6
Sözel	67	84.8
Duygusal	58	73.4
Ekonomik	46	58.2
15 yaş öncesi şiddet mağduriyeti		
Fiziksel	44	55.7
Cinsel	20	25.3
Duygusal	50	65.3

mağduru olmayan katılımcılardan oluşmuştur. Bu küme “fiziksel ve sözel şiddet mağduru” olarak adlandırılmıştır. Üçüncü küme tamamı fiziksel, sözel ve duygusal, çoğunluğu cinsel (%61) şiddet mağduru olan hiçbiri ekonomik şiddet mağduru olmayan katılımcılardan oluşmuştur. Bu küme “fiziksel, sözel, duygusal ve cinsel şiddet mağduru” olarak adlandırılmıştır. Dördüncü küme tamamı sözel, fiziksel, duygusal ve ekonomik şiddet mağduru olan hiçbiri cinsel şiddet mağduru olmayan katılımcılardan oluşmuştur. Bu küme “fiziksel, sözel, duygusal ve ekonomik şiddet mağduru” olarak adlandırılmıştır. Beşinci küme tamamı sözel, ekonomik, duygusal ve cinsel şiddet mağduru olan çoğunluğu fiziksel (%96) şiddet mağduru katılımcılardan oluşmuştur. Bu küme “her türlü şiddet mağduru” olarak adlandırılmıştır. Her bir kümeye düşen katılımcı sayısı oranları sırasıyla %15, %18, %17, %15, %35 biçimindedir. Bununla beraber katılımcı sayısının beş kategorili bir sonuç değişkenini ele almak için yeterli olmaması ve gerçekleştirilen çoklu lojistik regresyon analizinde hücrelerin büyük çoğunluğunda beklenen sıklık değerlerinin 0 olması nedeniyle kategori sayısını azaltmaya gidilmiştir. Bunun için veri seti hızlı kümeleme yöntemiyle iki kümeli olarak ele alınmıştır. Küme merkezlerindeki uzaklık değişimi üçüncü tekrar (iterasyon) sonrasında sıfır olmuştur. Bu nedenle üçüncü kümeleme tekrarı sonrası verinin iki kümeli olarak ele alınması uygun bulunmuştur. Elde edilen iki kümeden ilki fiziksel ve sözel şiddete maruz kalan kadınlardan; ikincisi ise fiziksel, sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet türlerinin tümüne maruz kalan kadınlardan oluşmuştur. Kümeler maruz kalınan şiddet boyutu türüne göre adlandırılmıştır. “fiziksel ve sözel şiddet mağduru” katılımcıların örneklemin tamamına oranı %38 ve “fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet mağduru” kısaca “çoklu şiddet mağduru” katılımcıların örneklemin tamamına oranı %62 biçimindedir.

Demografik ve sosyoekonomik değişkenlerin ve çocukluk yaşantılarının maruz kalınan şiddet türü boyutlarını yordayıp yordamadığını incelemek amacıyla ikili lojistik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Olası yordayıcı değişkenler ve sonuç değişkeni arasında regresyonel ilişki olup olmadığı incelenmeden önce korelasyonel ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Olası yordayıcı değişkenler olan yaş, kadının ve eşinin eğitim düzeyi, gelir düzeyi, evlilik sayısı, süresi, kadının ve eşinin evlenme yaşı, çiftler arası yaş farkı, çocuk sayısı, kadının çocuklukta fiziksel, cinsel ve duygusal şiddet yaşaması ile sonuç değişkeni olan fiziksel ve sözel ya da fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet mağduriyeti arasında Pearson momentler çarpımı korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre şiddet mağduriyetinin fiziksel ve sözel ya da fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik boyutta olması yalnızca kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti

($r_{77} = 0.34, p = .002$) ile ilişkili bulunmuştur. Diğer değişkenler fiziksel ve sözel ya da fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet mağduru olmakla ilişkili bulunmamıştır (p ler $> .05$). Analiz sonuçları Tablo 2’de özetlenmiştir.

Demografik değişkenlerinin yordayıcı, fiziksel ve sözel ya da fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet mağduru olmanın sonuç değişkeni olduğu ikili lojistik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Sonuç değişkeni şiddet mağduriyeti boyutları olan analizde 79 kişilik örneklem ile .05 iki uçlu anlamlılık düzeyinde .80 güç ile incelenebilecek yordayıcı değişken sayısı üç olarak bulunmuştur. Bu üç yordayıcı değişken sonuç değişkeniyle en çok ilişkili bulunan ve alanyazında sık başvurulan değişkenler (Stith ve ark., 2004) olması nedeniyle çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti, kadının eğitim düzeyi ve çiftin evlenme yaş farkı olarak belirlenmiştir. Daha önce belirtildiği üzere şiddet mağduriyeti boyutu ile çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti ($r_{77} = 0.34, p = .002$) arasında anlamlı bir ilişki vardır. Şiddet mağduriyeti boyutunun çiftin evlenme yaş farkı ($r_{77} = 0.22, p = .058$) ve kadının öğrenim düzeyi ($r_{77} = -0.21, p = .063$) ile ilişkisi ise marjinal olarak anlamlıdır. Bununla beraber, kadının eğitim düzeyi kendi içinde okuryazar değil, okuryazar, ilköğretim mezunu, ortaokul mezunu, lise mezunu, yükseköğretim ve üstü mezunu biçiminde altı farklı seviye barındıran kategorik bir değişkendir. Belirtilen kategorilerin tamamı ele alınırsa lojistik regresyonda altı kategoriden elde edilen beş kukla değişken ve çiftin evlenme yaş farkı ile kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti biçimindeki iki değişkenle beraber toplam yedi yordayıcı değişkene yer vermek gerekecektir. Bu durumda hedeflenen gücü sağlamak mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla eğitim düzeyi kategorileri azaltılmaya çalışılmıştır. Bu noktada, katılımcıların öğrenim gördükleri yıllarda zorunlu eğitimin sekiz yıl olduğu düşünülerek veri en fazla ortaokul mezunu ile en az lise mezunu olarak iki kategorili hale getirilmiştir (Resmi Gazete, 2013b). Dolayısıyla ikili lojistik regresyon analizi yordayıcıları kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduru olması, kadının eğitim düzeyinin en fazla ortaokul mezunu ya da en az lise mezunu olması ve çiftin evlenme yaşları farkı, sonuç değişkeni ise şiddet mağduriyeti boyutları biçiminde olmuştur.

Gerçekleştirilen ikili lojistik regresyon analizinde, yordayıcı değişkenler olan çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti, kadının öğrenim düzeyi ve çiftin evlenme yaşı farkı modele eklenmeden sonuç değişkenini sınıflama oranı %62’dir. Yordayıcı değişkenler modele eklendiğinde bu oran %67’ye yükselmiştir. Elde edilen sonuçlar oluşturulan modelin anlamlı olduğunu göstermektedir, $\chi^2_3 = 15.733, p = .001$. Nagelkerke R^2 değeri .246 olarak bulunmuştur ve iyi uyuma işaret etmektedir. Elde edilen bu modelde çocuklukta cinsel şiddet mağ-

durdu olmanın, fiziksel ve sözel şiddet mağduru olmaya kıyasla çoklu şiddet mağduru olmayı sekiz kat artırdığı görülmüştür, $B = 2.088$, $p = .010$. Çiftin evlenme yaşı farkının ($B = 0.063$, $p = .212$) yalnızca fiziksel ve sözel değil aynı zamanda cinsel, ekonomik ve duygusal şiddete de maruz kalma olasılığı üzerindeki etkisi anlamlı değildir. Benzer şekilde kadının öğrenim düzeyinin en fazla ortaokul mezunu olmasındansa en az lise mezunu olmasının da şiddet mağduriyeti boyutları üzerindeki etkisi anlamlı değildir, $B = -1.150$, $p = .107$.

Tartışma

Çalışmada, sığınma evlerinde kalan kadınların maruz kaldıkları şiddetin boyutları ve bunun demografik, sosyoekonomik değişkenler ve çocuklukta şiddet yaşantısıyla ilişkisi incelenmiştir.

Çalışmaya katılan şiddet mağduru kadınların çoğunlukla genç yaşta, düşük eğitim ve yaklaşık asgari gelir düzeyinde olduğu görülmüştür. Bu bulgular alan yazında gerek eşleriyle yaşayan (Alsaker ve ark., 2011; Wingood, DiClemente ve Raj, 2000) gerek sığınma evlerinde kalan şiddet mağduru (Caetano, Vaeth ve Ramisetty-Mikler, 2008) kadınlarla gerçekleştirilen çalışma bulgularıyla paraleldir. Ayrıca kadınların büyük çoğunluğu daha önceki evliliğinin ilk yıllarında ve küçük yaşta çocuğu olan kadınlardır (Ellsberg ve ark., 2000; Stith ve ark., 2004). Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde araştırma örneklemindeki şiddet mağduru kadınların daha önceki çalışmalarda erişilen şiddet mağduru kadınlarla sosyodemografik açıdan benzer olduğu söylenebilir.

Kurumda kalan şiddet mağduru kadınların tamamına yakınının fiziksel, sözel ve duygusal, yarısından fazlasının cinsel ve ekonomik şiddete maruz kaldığı görülmüştür. Bu oranlar ülke ve dünya genelinde yürütülen çalışmalardan elde edilen yaygınlık oranlarıyla benzerdir (Alhabib ve ark.,; Bayhan, 2012; Cengiz-Özyurt ve Devci, 2011; Jansen ve ark., 2009). Kadınların sözel ve duygusal şiddete maruz kalma oranlarının yüksek olması tehdit edilme ile şiddete maruz kalma arasındaki ilişkiyi desteklemektedir (Alsaker ve ark., 2011). Bununla beraber şiddet sebepli adli başvurularda temel alınan darp raporunun yalnızca fiziksel ve cinsel şiddete ilişkin bulguları içermesi, yaygınlığı son derece yüksek olan sözel, duygusal ve ekonomik şiddetin, fiziksel ya da cinsel şiddet eşlik etmediğinde saptanmasının zor olmasına neden olmaktadır. Bu durum şiddet mağduru kadınların başa başa kaldığı önemli bir sorundur (Yıldız, Bal ve Binbir, 2015).

Araştırmada elde edilen bulgular sığınma evinde kalan kadınların yaşadığı şiddet mağduriyetinin tek boyutlu olmadığını kendi içinde farklı alt boyutlar barındırdığını göstermiştir. Fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik

Tablo 2. Maruz Kalınan Şiddet Boyutu, Demografik, Sosyoekonomik Değişkenler ve Çocukluk Yaşantıları Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Maruz kalınan şiddet boyutu	1.000												
2. Kadının yaşı	-.052	1.000											
3. Kadının eğitim düzeyi	-.210	-.158	1.000										
4. Eşin eğitim düzeyi	-.046	.037	.149	1.000									
5. Gelir düzeyi	-.166	.046	.154	.186	1.000								
6. Kadının toplam evlilik sayısı	-.046	.183	.107	.046	-.103	1.000							
7. Evlilik süresi	.026	.719**	-.329**	-.086	-.014	-.270*	1.000						
8. Kadının evlilik yaşı	-.103	.336**	.239*	.166	.080	.606**	-.412**	1.000					
9. Eşin evlilik yaşı	.094	.012	.151	.157	.012	.531**	-.428**	.597**	1.000				
10. Çiftin evlenme yaşı farkı	.206	-.316**	-.054	.026	-.064	.041	-.108	-.267*	.614**	1.000			
11. Çocuk sayısı	.078	.459**	-.269*	-.054	.019	-.061	.540**	-.129	-.152	-.055	1.000		
12. Çocuklukta fiziksel şiddet mağduriyeti	.037	-.277*	-.044	-.013	-.080	-.090	-.141	-.171	-.034	.128	-.201	1.000	
13. Çocuklukta duygusal şiddet mağduriyeti	.162	-.160	.109	-.113	-.090	-.098	.007	-.220	-.172	.010	-.004	.484**	1.000
14. Çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti	.336**	-.228*	-.082	-.147	-.068	-.118	-.181	-.052	.060	.124	-.234*	.402**	.383**

* $p < .05$, ** $p < .01$

ve sözel şiddet mağduriyeti sıklıkları dikkate alındığında araştırma örneklemindeki şiddet mağduru kadınların beş farklı kümede toplandığı gözlenmiştir. Bu kümeler fiziksel şiddet mağduru, fiziksel ve sözel şiddet mağduru, fiziksel, sözel, duygusal ve cinsel şiddet mağduru, fiziksel, sözel, duygusal ve ekonomik şiddet mağduru ve her türlü şiddet mağduru biçimindedir. Örneklemin tamamına yakınının fiziksel şiddet mağduru olması nedeniyle fiziksel şiddetin belirleyici rolünün düşük olduğu bu küme yapısında duygusal şiddet mağduriyetinin de kendi başına ortaya çıkmadığı ve sıklıkla diğer şiddet türleriyle beraber görüldüğü gözlenmiştir. Bütün olarak ele alındığında fiziksel, ekonomik ve cinsel şiddetin diğer şiddet türleriyle birlikte görülüp görülmemesinin küme oluşumunu etkilediği düşünülebilir. Bu etkinin örneklemdaki fiziksel, duygusal ve sözel şiddet yaygınlığının cinsel ve ekonomik şiddet yaygınlığına göre daha yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca; alanyazında var olan önceki çalışmalar da cinsel şiddetin fiziksel ve duygusal şiddetle beraber görüldüğü bir karma şiddet mağduriyeti grubuna değinmiştir (Ellsberg ve ark., 2000). Araştırma örneklemin sayısı beş kümeli bir yapıyı ele almak için yeterli olmadığından küme sayısı azaltıldığında ortaya çıkan iki kümeli yapı da değinilen bulgularla tutarlıdır. Çalışmada elde edilen iki kümeli yapı fiziksel ve sözel şiddet mağduru ve fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik, yani çoklu şiddet mağduru biçiminde olmuştur. Şiddet mağduru kadınların büyük çoğunluğunun fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet mağduru kümesinde olması şiddet mağduru kadınların özellikle cinsel ve ekonomik şiddeti tek boyutlu olarak değil başka şiddet türlerine de maruz kalarak yaşadıkları yönündeki önceki bulgularla tutarlıdır (Ellsberg ve ark., 2000).

Sığınma evinde kalan kadınların maruz kaldıkları şiddet türüne göre fiziksel ve sözel şiddet mağduru ve fiziksel, sözel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet mağduru şeklinde iki kümeye ayrılmasından sonra katılımcıların demografik ve sosyoekonomik özellikleri ile çocukluk çağı şiddet deneyimlerinin belirtilen ikili kümelene ile ilişkisi incelenmiştir. Ele alınan değişkenlerden yalnızca kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduru olması, kadının yalnızca fiziksel ve sözel değil çoklu şiddet mağduru yani aynı zamanda duygusal, cinsel ve ekonomik şiddet mağduru olmasıyla ilişkili bulunmuştur. Kadının yaşı, kadının ve eşinin eğitim düzeyi, gelir düzeyi, evlilik sayısı, süresi, kadının ve eşinin evlenme yaşı, çiftin evlenme yaşı farkı, sahip olunan çocuk sayısı, kadının çocuklukta fiziksel ya da duygusal şiddet mağduru olması ise maruz kalınan şiddet boyutlarıyla ilişkili bulunmamıştır. Toplum örnekleminde şiddet mağduru olmayı yordayan demografik, sosyoekonomik değişkenler ve çocukluk yaşantılarına ilişkin alanyazında ele alınan değişkenler dikkate alındığında çalışmada maruz

kalınan şiddet boyutu ile yalnızca kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduru olmasının ilişkili bulunmasının ilk bakışta dar bir ilişki ağına işaret ettiği düşünülebilir (Stith ve ark., 2004). Bununla beraber analizde ele alınan sonuç değişkeninin şiddet mağduru olan ve sığınma evinde kalan kadınlar arasında gözlenen iki farklı kümeye ait olmak gibi spesifik bir değişken olması dikkate alındığında, bu değişkenin az sayıda demografik ve sosyoekonomik değişkenle ilişkili bulunması bir anlamda beklendiktir. Ayrıca, yalnızca fiziksel ve sözel değil aynı zamanda duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet mağduru olmakla ilişkili bulunan tek değişken kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti gibi bireysel yaşantıda önemli ve sarsıcı yeri bulunan bir değişkendir (Finkelhor, 1994). Benzer bir biçimde, şiddet mağduriyetinin sosyodemografik yordayıcılarını derleyen önceki çalışmalar genel sosyal yapılarındansa bireysel değişkenlerin şiddet mağduriyetini daha iyi yordadığını bulmuştur (Stith ve ark., 2004).

Şiddet mağduriyeti boyutlarının hangi demografik, sosyoekonomik ve çocukluk yaşantısı değişkenleri tarafından yordandığını incelemek amacıyla örneklem sayısı da düşünülerek şiddet mağduriyeti boyutlarıyla ilişkili ve alanyazında sık başvurulan üç değişken belirlenmiştir (Stith ve ark., 2004). Bunlar çocuklukta cinsel şiddet mağduriyeti, kadının öğrenim düzeyi ve çiftin evlenme yaş farkıdır. Kadınların yalnızca fiziksel ve sözel değil aynı zamanda duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet mağduru olmasının kadının çocuklukta cinsel şiddet mağduru olması, kadının öğrenim düzeyinin en fazla ortaokul mezunu ya da en az lise mezunu olması ve çiftin evlenme yaşı farkı tarafından yordanıp yordanmadığı incelendiğinde oluşturulan modelin iyi uyum gösterdiği gözlenmiştir. Elde edilen bu modelde çocuklukta cinsel şiddet mağduriyetinin yalnızca fiziksel ve sözel değil, aynı zamanda fiziksel, sözel, duygusal, ekonomik ve cinsel şiddet mağduru olmayı yordadığı, kadının öğrenim düzeyi ve çiftin evlenme yaş farkınınsa yordayıcı olmadığı gözlenmiştir. Bu durum şiddet mağduriyetinin çocuklukta yetişkinliğe tekrarlı yapıda olduğu yönündeki önceki bulgularla benzerdir (Crawford ve O'Dougherty Wright, 2007; Gay ve ark., 2013). Kadın sığınma evlerinde kalan kadınlardan oluşan araştırma örnekleminin dördte biri 15 yaş öncesinde cinsel şiddet mağdurdur. Erken dönemde yaşanan bu mağduriyet yetişkinlikte yaşanan şiddetin çok boyutlu olmasını tek başına ve son derece güçlü bir biçimde yordamaktadır. Bu güçlü yordayıcılık ilişkisi kadınların çok boyutlu şiddet mağduriyetini engellemenin yalnızca bugünkü çabalarla mümkün olmayacağını, nesil aşkın müdahale programlarına gereksinim olduğunu ortaya koymuştur. Erken dönemde yaşanan ağır örseleyici yaşantılar ve şiddet deneyimleri bireylerin yalnızca fiziksel ve sözel değil aynı zamanda cinsel, ekonomik ve duygusal şiddete de maruz kalması-

na neden olmaktadır. Dolayısıyla, kadına karşı şiddetle mücadele etmek için yalnızca var olan şiddeti engellemek yeterli olmayacaktır. Şiddet ortaya çıkmadan ya da birey “mağdur” olmadan alınacak önlemler de son derece önemlidir. Bu bağlamda bireyin içinde bulunduğu sistemde farklı düzeyleri hedef alarak şiddet mağduriyetiyle savaşmak gerekmektedir (Stith ve ark., 2004). Ayrıca; şiddet mağduru kadınların erken dönem olumsuz yaşantılarının ilerleyen dönemde de tekrar etmesine ve kadınların bu duruma bireysel ya da aile destekli çözümler yerine kamu destekli çözümler aramasına neden olan süreçlerin boylamsal olarak incelenmesine gereksinim vardır.

Elde edilen sonuçlar sığınma evlerinde kalan kadınların yapısını betimlemede önemli bilgiler sunmakla beraber bazı sınırlılıklara sahiptir. Araştırmanın önemli bir sınırlılığı örneklem sayısının düşüklüğüdür. Her ne kadar sığınma evinde kalan şiddet mağduru kadınlar olarak tanımlanan dar bir evrende yüksek sayıda bir örnekleme ulaşmak zor olsa da, örneklemedeki kümelenmelerin ayrıntılı ve temiz bir biçimde ele alınması için katılımcı sayısının artırılması gereklidir. Örneklem sayısının düşük olması değişkenler arası regresif ilişkinin incelenmesinde veri setinin ortaya koyduğu küme yapısının tam anlamıyla kapsanamamasına neden olmuştur. Buna karşılık bir çözüm olarak küme sayısında azaltılmaya gidilmiş ve örneklem ve yordayıcı değişken sayısına uygun bir sonuç değişkeni oluşturulmuştur. Gelecek çalışmalarda daha büyük örneklemlerle çalışmak veri setindeki farklılaşmaların daha detaylı ele alınmasına ve bulguların tekrar çalışmalarıyla desteklenmesine önemli katkı sağlayacaktır.

Verilerin öz-bildirime dayalı bir anketle elde edilmiş olması özellikle bu kapsamda çalışmanın doğası açısından ayrı bir sınırlılık oluşturmuştur. Önemli öznel yaşantılara ilişkin bilgilerin sunumunda kadınların kendini daha iyi sunma eğilimi göstermiş olması olasıdır. Tam tersi olarak; her ne kadar çalışmanın ve araştırmacının kurumlarla herhangi bir ilişkisi olmadığı ve cevapların kurum personeliyle paylaşılmayacağı ifade edilmiş olsa da kadınların kurumda kalabilmek adına kendilerini olduklarından daha kötü sunma eğilimi göstermiş olmaları da olasıdır.

Bulgular birlikte değerlendirildiğinde sığınma evlerinde kalan kadınların yaşadıkları şiddetin boyutlarına göre farklı alt gruplar barındırdığı söylenebilir. Kadınların yalnızca fiziksel ve sözel değil aynı zamanda duygusal, ekonomik ve cinsel şiddete maruz kalmasını yordama araştırma kapsamındaki tek değişken çocuklukta cinsel şiddet mağduriyetidir. Şiddet mağduru kadınların yeni bir hayat kurma yolunda desteklenmelerini amaçlayan bir geçiş kurumu olan sığınma evlerinin yapılması ve sunduğu hizmetlerin farklı öykü ve gereksinimleri olan bu karmaşık yapıya cevap verebilecek doğrultuda

biçimlendirilmesi, kurum işlerliğinin başarılı ve etkin olmasına katkı sunacaktır.

Kaynaklar

- Açıkel, S. (2009). *Kadına yönelik şiddetle mücadelede kadın sığınmaevi önlemi: Türkiye örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (18 Aralık 2013). *Uşak milletvekili Sayın Dilek Akagün YILMAZ'a ait 7/19922 esas numaralı yazılı soru önergesine ilişkin olarak hazırlanan cevap metni*. Erişim adresi: <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-19922sgc.pdf>.
- Alhabib, S., Nur, U. ve Jones, R. (2010). Domestic violence against women: Systematic review of prevalence studies. *Journal of Family Violence*, 25, 369-382.
- Alsaker, K., Kristoffersen, K., Moen, B. E. ve Baste, V. (2011). Threats and acts of intimate partner violence reported by users at Norwegian women's shelters. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(5), 950-970.
- Altınay, A. G. ve Arat, Y. (2009). *Violence against women in Turkey: A nationwide survey*. İstanbul: Punto Baskı Çözümleri.
- Astin, M. C., Ogland-Hand, S. M., Coleman, E. M. ve Foy, D. W. (1995). Posttraumatic Stress Disorder and childhood abuse in battered women: Comparisons with martially distressed women. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 63(2), 308-312.
- Bayhan, V. (2012). Sosyolojik açıdan kadına yönelik şiddetin nedenleri (Malatya örneği). D. Şenol, S. Yıldız, T. Kıymaz ve H. Kala, (Ed.), *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu bildiri kitabı* içinde (895-906). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği.
- Caetano, R., Vaeth, P. A. C. ve Ramisetti-Mikler, S. (2008). Intimate partner violence victim and perpetrator characteristics among couples in United States. *Journal of Family Violence*, 23, 507-518.
- Cengiz-Özyurt, B. ve Deveci, A. (2011). Manisa'da kırsal bir bölgedeki 15-49 yaş evli kadınlarda depresif belirti yaygınlığı ve aile içi şiddetle ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(1), 10-16.
- Crawford, E. ve O'Dougherty Wright, M. (2007). The impact of childhood psychological maltreatment on interpersonal schemas and subsequent experiences of relationship aggression. *Journal of Emotional Abuse*, 7(2), 93-116.
- Cukor, D. ve McGinn, L. K. (2006). History of child abuse and severity of adult depression: The mediating role of cognitive schemata. *Journal of Child Sexual Abuse*, 15(3), 19-34.
- Cunradi, C. B., Caetano, R. ve Schafer, J. (2002). Socioeconomic predictors of intimate partner violence among White, Black, and Hispanic couples in the United States. *Journal of Family Violence*, 17(4), 377-389.
- Çakır, Z. (2007). *Antisosyal kişilik bozukluğunda erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ebeveynlik stilleri ve şema sürdürücü başa çıkma davranışları arasındaki ilişkiler: Şema terapi modeli çerçevesinde bir inceleme*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dahlberg, L. L. ve Krug, E. G. (2002). Violence - a global public health problem. E. G. Krug, L. L. Dahlberg, J. A. Mercy, A. B. Zwi ve R. Lozano, (Ed.), *World report on violence and health* içinde (1-21). Geneva: World Health

- Organization.
- Ellsberg, M., Peña, R., Herrera, A., Liljestrand, J. ve Winkvist, A. (2000). Candies in hell: Women's experiences of violence in Nicaragua. *Social Science and Medicine*, 51(11), 1595-1610.
- Finkelhor, D. (1994). The future of children. *Sexual Abuse of Children*, 4(2), 31-53.
- Flynn, A. ve Graham, K. (2010). "Why did it happen?" A review and conceptual framework for research on perpetrators' and victims' explanations for intimate partner violence. *Aggression and Violent Behavior*, 15, 239-251.
- Galano, M. M., Hunter, E. C., Howell, K. H., Miller, L. E. ve Graham-Bermann, S. (2013). Predicting shelter residence in women experiencing recent intimate partner violence. *Violence Against Women*, 19(4), 518-535.
- Garcia-Moreno, C., Jansen, H. A. F. M., Ellsberg, M., Heise, L. ve Watts, C. H. (2006). Prevalence of intimate partner violence: findings from the WHO multi-country study on women's health and domestic violence. *The Lancet*, 368(3543), 1260-1269.
- Gay, L. E., Harding, H. G., Jackson, J. L., Burns, E. E. ve Baker, B. D. (2013). Attachment style and early maladaptive schemas as mediators of the relationship between childhood emotional abuse and intimate partner violence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 22, 408-424.
- Güleç-Öyekçin, D., Yetim, D. ve Şahin, E. M. (2012). Kadına yönelik farklı eş şiddeti tiplerini etkileyen psikososyal faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 75-81.
- Harding, H. G. ve Helweg-Larsen, M. (2009). Perceived risk for future intimate partner violence among women in a domestic violence shelter. *Journal of Family Violence*, 24, 75-85.
- Jansen, H. A. F. M., Yüksel, İ. ve Çağatay, P. (2009). Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı. *T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet içinde* (45-70). Ankara: T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Johnson, J. M. (1981). Program enterprise and official cooptation in the battered women's shelter movement. *American Behavioral Scientist*, 24, 827-842.
- Karagöz, B. (2008). Türkiye'de 1980 sonrası kadın hareketinin siyasal temelleri ve ikinci dalga uğrağı. *Memleket Siyaset Yönetim Dergisi*, 7, 168-190.
- Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L. ve Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. *The Lancet*, 360, 1083-1088.
- Naçar, M., Baykan, Z., Poyrazoğlu, S. ve Çetinkaya, F. (2009). Kayseri ilinde iki sağlık ocağı bölgesinde kadına yönelik aile içi şiddet. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(2), 131-138.
- Pico-Alfonso, M. A. (2005). Psychological intimate partner violence: The major predictor of posttraumatic stress disorder in abused women. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 29, 181-193.
- Resmi Gazete (2013a, 5 Ocak). *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından: Kadın konukevlerinin açılması ve işletilmesi hakkında yönetmelik*. Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>.
- Resmi Gazete (2013b, 18 Nisan). *Anayasa Mahkemesi kararı*. Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130418-10.htm>.
- Stith, S. M., Smith, D. B., Penn, C. E., Ward, D. B. ve Tritt, D. (2004). Intimate partner physical abuse perpetration and victimization risk factors: A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior*, 10, 65-98.
- Şahin, B. (2011). *Alkol bağımlıları ve eşlerinde evlilik uyumu, bağlanma biçimi ve mizaç karakter özellikleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış tıpta uzmanlık tezi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Whitfield, C. L., Anda, R. F., Dube, S. R. ve Felitti, V. J. (2003). Violent childhood experiences and the risk of intimate partner violence in adults: Assessment in a large health maintenance organization. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(2), 166-185.
- Wingood, G. M., DiClemente, R. J. ve Raj, A. (2000). Adverse consequences of intimate partner abuse among women in non-urban domestic violence shelters. *American Journal of Preventive Medicine*, 19(4), 270-275.
- Yıldırım, A. (1996). *Sığınaklarda kalan kadınların uğradığı şiddetin boyutları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. (1998). *Sradan şiddet: Kadına ve çocuğa yönelik şiddetin toplumsal kaynakları (1. baskı)*. İstanbul: Boyut Yayınları.
- Yıldız, E., Bal, Ö. ve Binbir, S. (2015). Kadına şiddetin adı: Mor halkalar. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 139-161.

Summary

Shelter-Residing Violence Victim Women: A Demographic and Socioeconomic Examination

Nermin Taşkale
Istanbul University

Gonca Soygüt
Hacettepe University

Violence against women is highly prevalent all over the world (Alhabib, Nur & Jones, 2010). Violence against women can be in the form of physical, verbal, psychological, economic and sexual violence (Güleç-Öyekçin, Yetim, & Şahin, 2012; Yıldırım, 1998). Studies from Turkey show that victimization rates are as high as 39% for physical, 44% for psychological and 15% for sexual violence (Jansen, Yüksel, & Çağatay, 2009). These high rates of prevalence have created an urgent need to seek solutions. Beyond individual-driven solutions taken by women victims, shelters either in the form of public institutions or non-governmental organizations have appeared during 1950s around the world and 1990s in Turkey (Açıkel, 2009; Johnson, 1981; Karagöz, 2008). Shelters were used by more than three thousand women in Turkey in 2013 (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2013).

In order to evaluate the efficacy of shelters, one should first understand the characteristics of women who apply for it. Several study results from Europe and North America show that shelter residing violence victim women have low education level and socioeconomic status (Alsaker, Kristoffersen, Moen, & Baste, 2011; Astin, Ogland-Hand, Coleman, & Foy, 1995; Harding & Helweg-Larsen, 2009; Pico-Alfonso, 2005). In accordance with these results, a meta-analysis study reveals the importance of personal life experiences (as opposed to general social system variables) in terms of predicting the probability of being an intimate partner violence (IPV) victim (Stith, Smith, Penn, Ward, & Tritt, 2004).

One of the other common findings with regard to predictors of women's IPV victimization is recurrent victimization histories beginning from early ages (Whitfield, Anda, Dube, & Felitti, 2003). Most of IPV victim women are also victims of physical, sexual and psychological violence during their childhood (Cunradi, Caetano, & Schafer, 2002). Childhood violence victimization is a strong predictor of adulthood violence victimization (Crawford & O'Dougherty-Wright, 2007;

Cukor & McGinn, 2006; Gay, Harding, Jackson, Burns, & Baker, 2013).

Nevertheless; there is lack of information about shelter-residing women in Turkey. Therefore; we firstly aim to analyze whether shelter-residing violence victim women constitute one single group or consist of subgroups in itself in order to gain a deeper understanding of this special sample. We expect to find subgroups based on differential frequency rates of different violence victimization types, specifically physical, verbal, psychological, economic and sexual violence (Alhabib et al., 2010; Ellsberg, Peña, Herrera, Liljestrand, & Winkvist, 2000; Jansen et al., 2009). Secondly, on the basis of earlier studies (Alsaker et al., 2011; Galano, Hunter, Howell, Miller, & Graham-Bermann, 2013; Harding & Helweg-Larsen, 2009; Pico-Alfonso, 2005) and clinical observation, we hypothesize that demographic and socioeconomic variables as well as early life victimization experiences may predict being in one of these different subgroups.

Method

Participants

Study sample consisted of shelter-residing violence victim women ($N = 79$) whose mean age was 31.68 ($SD = 7.15$). Education level of sample were 2.5% illiterate, 5.1% literate, 41.8% primary school, 34.2% secondary school, 15.2% high school and 1.3% undergraduate or higher.

Measures

Violence Experiences. A self-report questionnaire which was prepared on the basis of earlier studies in the literature was used to collect information on violence experiences (Çakır, 2007; Yıldırım, 1996). Different violence types were defined and participants were asked to sign the option(s) suitable for them: *physical (pushing, slapping, burning etc.), psychological (not experiencing*

understanding, love and sympathy, etc.), verbal (verbal threat, belittling, harassment, etc.), sexual (abuse, rape, forcing to prostitution, etc.), economic (intentionally not meeting needs, forceful working or not letting to work, etc.). Furthermore, three items asked for violence experiences prior to age 15: "Has any family member abused you physically (pushing, slapping, burning etc.) / sexually (abuse, rape, forcing to prostitution, etc.) / psychologically (not experiencing understanding, love and sympathy, etc.) prior to 15 age?" Answers to these questions were either *No* (0) or *Yes* (1).

Demographic Information. A demographics form was prepared on the basis of earlier studies (Çakır, 2007; Şahin, 2011; Yıldırım, 1996) and objectives of the present study. Women's and their husbands' level of education was presented in the form of multiple choice questions and participants were asked to choose one of them: 1: *Illiterate*, 2: *Literate*, 3: *Primary school degree*, 4: *Secondary school degree*, 5: *High school degree*, 6: *At least college degree*. Questions regarding age, number of marriages, number of children, level of income, women's and husbands' age at marriage and marriage duration were asked in an open-ended format.

Procedure

The study was conducted with the permission of the Ethics Committee of Hacettepe University and the Ministry of Family and Social Policies. Volunteered participants filled out a self-report scale under the presence of the first author.

Results

Mean age of study sample was 31.68 ($SD = 7.15$). Women and men were around 19.99 ($SD = 5.46$) and 26.92 ($SD = 6.66$) years old when they got married. Mean difference between man's and woman's age at marriage was 6.93 ($SD = 5.54$). It was their first marriage for most of IPV victim women ($M = 1.36$, $SD = 0.70$). Mean duration of marriage was 124.24 ($SD = 81.21$) months. Shelter-residing IPV victim woman had 2.24 ($SD = 1.11$) children on average. Most of IPV victim women had low levels of education. Mean income was 1195.30 TL ($SD = 798.53$).

Prevalence rates of violence were 94.2% for physical, 73.2% for psychological, 84.8 % for verbal, 50.6% for sexual and 58.2% for economic violence. As for childhood violence experiences, 55.7%, 25.63% and 65.3% of women were childhood physical, sexual and emotional violence victims, respectively.

A *two-step cluster* analysis with current physical, verbal, psychological, economic and sexual violence experiences as predictors came up with five clusters: physical violence victims, physical and verbal violence vic-

tims, physical, verbal, psychological and sexual violence victims, physical, verbal, psychological and economic violence victims and mixed violence victims. However, since sample size was inadequate to study a five-cluster dependent variable, number of clusters was decreased until a two cluster solution via *quick cluster technique* was obtained. Resulting clusters were "only physical and verbal violence victims" and "multiple types of violence", that is, "physical, verbal, psychological, economic and sexual violence victims" including 38% and 62% of participants, respectively.

First, a correlation analysis was conducted between different demographic, socioeconomic and early life predictors and being a physical, verbal, psychological, economic and sexual violence victim as opposed to being a physical and verbal violence victim. Victimization type significantly correlated only with woman's being a childhood sexual violence victim ($r_{.77} = 0.34$, $p = .002$). It did not significantly correlate with any other demographic variables (age, educational level of couple, income status, total number of marriages, duration of current marriage, man's and woman's age at marriage, number of children, woman's being a childhood physical and sexual violence victim).

Then a binary logistic regression analysis was conducted to find predictors of women's being a physical, verbal, psychological, economic and sexual violence victim as opposed to being a physical and verbal violence victim. Three variables were to be selected as predictors in order to have a power of .80 with a sample size of 79 participants. The three most significant correlates of victimization type, namely woman's being a childhood sexual violence victim, difference between man's and woman's age at marriage and woman's level of education, were selected as predictors. However, women's level of education is a nominal variable with six categories as being illiterate, being literate, having a primary school degree, having a secondary school degree, having a high school degree and having at least a college degree. Analyzing all six categories in the logistic regression analysis will lead to having five dummy variables. There will be a total of seven predictors along with other two predictors which are woman's being a childhood sexual violence victim and difference between man's and woman's age at marriage. This will lead to having inadequate power in the analysis. Therefore, number of level of education categories were decreased. Mandatory years of education was eight years (having a secondary school degree) (Resmi Gazete, 2013b). Hence, level of education was divided into two categories as having at most a secondary school degree and having at least a high school degree. Therefore, woman's being a childhood sexual violence victim, women's level of education being at most a secondary school degree or at least a high

school degree and difference between man's and woman's age at marriage were predictors of women's IPV victimization types in binary logistic regression analysis.

Binary logistic regression analysis results revealed that overall prediction rate without any entry of these predictors was 62%. When predictor variables were entered into analysis, the overall prediction rate increased to 67%. The increase in the rate of overall correct classification from 62% to 67% was statistically significant, $\chi^2_3 = 15.733, p = .001$. Nagelkerke's R^2 was .246 indicating a good fit between prediction and actual grouping. This model revealed that being a childhood sexual violence victim increased the odds of women's being a physical, verbal, psychological, economic and sexual violence victim as opposed to being only physical and verbal violence victim by eight-fold, $B = 2.088, p = .010$. Difference between man's and woman's age at marriage ($B = 0.063, p = .212$) was not a significant predictor of women's being a physical, verbal, psychological, economic and sexual violence victim as opposed to being a physical and verbal violence victim. Similarly, as opposed to having at most a secondary school degree, woman's having at least a high school degree ($B = -1.150, p = .107$) did not predict women's victimization type.

Discussion

The study analyzed the clusters of IPV victimization experiences of shelter-residing women and demographic, socioeconomic and early life victimization experiences as predictors of these clusters.

Shelter-residing violence victim study sample was composed mostly of young women who have low education and income levels. Therefore, demographic features of our study sample was similar to other home- or shelter-residing IPV victim samples in the literature (Alsaker et al., 2011; Caetano, Vaeth, & Ramisetty-Mikler, 2008; Wingood, DiClemente, & Raj, 2000). Furthermore, most of IPV women were in the first years of marriage and had young children, a result which is parallel with earlier studies (Ellsberg et al., 2000; Stith et al., 2004). Taken together, our study sample was comparable to other shelter-residing samples in the literature.

Almost all women in the shelter-residing group were physical, verbal and emotional violence victims. Besides, nearly half of them were sexual and economic violence victims. These are similar to other shelter-based study results and higher than population-wide prevalence rates of violence against women from all over the world and Turkey (Alhabib et al., 2010; Bayhan, 2012; Cengiz-Özyurt & Deveci, 2011; Jansen et al., 2009).

The findings revealed that shelter-residing IPV victim women are not a unidimensional population but consist of subgroups. Primary analysis showed that violence

victim women are composed of physical violence victim, physical and verbal violence victim, physical, verbal, psychological and sexual violence victim, physical, verbal, psychological and economic violence victim and mixed violence victim clusters. This five cluster organization was decreased until the sample size and number of predictors became adequate to further analyze data with logistic regression analysis. The final model consisted of two clusters: being a physical and verbal violence victim and being a physical, verbal, psychological, economic and sexual, namely multiple, violence victim. The two cluster organization was consistent with the co-occurrence of physical and psychological violence with sexual violence in other studies (Ellsberg et al., 2000).

The two cluster organization was found to significantly correlate only with woman's being a childhood sexual violence victim but not with age, educational level of couple, income status, total number of marriages, duration of current marriage, man's and woman's age at marriage, difference between man's and woman's age at marriage, number of children, woman's being a childhood physical and sexual violence victim. The finding that the woman's being a childhood sexual violence victim was significantly correlated with the victimization cluster is consistent with other study results (Finkelhor, 1994; Stith et al., 2004). It is surprising, however, that any of the other socio-demographic variables was not a significant correlate of IPV victimization clusters in this study given that they were reported as correlates of being an IPV victim by other studies (Stith et al., 2004). It could be due to a range restriction problem as the study sample consists of victims of some sort of violence; but it could also reflect the specific nature of the dependent variable, that is, being a victim of physical and verbal violence as opposed to multiple types of violence.

The binary logistic regression model with predictors of woman's level of education being as having at least a high school degree as opposed to having at most a secondary school degree, difference between man's and woman's age at marriage and woman's being a childhood sexual violence victim and outcome variable of being a physical and verbal violence victim and being a physical, verbal, psychological, economic and sexual violence victim had good fit. This model revealed that being a childhood sexual violence victim increased the odds of woman's being a physical, verbal, psychological, economic and sexual violence victim as opposed to being a physical and verbal violence victim by eight-fold. This is consistent with earlier study results that show violence victimization is recurrent from early life experiences to current times (Crawford & O'Dougherty Wright, 2007; Gay et al., 2013). The traumatic and harsh early life experiences like being a childhood sexual violence victim leads to an increase of being not only

a physical and verbal but also psychological, economic and sexual violence victim. Therefore, it is important to intervene before violence occurred and any intervention should consider possible different levels of intervention through the lenses of a dynamic and ecological systems perspective (Stith et al., 2004). Furthermore, role of longitudinal processes between negative early life experiences and women's seeking public solutions when they recur during adulthood need to be scrutinized in future studies.

Woman's level of education and difference between man's and woman's age at marriage were not predictors of IPV victimization types. This is parallel to review results in the study which show that developmental history variables are much stronger predictors of IPV victimization than formal and informal social structures (Stith et al., 2004).

Our study is valuable in terms of presenting clusters of shelter-residing IPV victims in terms of differential levels of violence types they suffered and of investigating the predictive role of demographic, socio-economic variables and early life experience profiles in terms of these clusters. However, there are some limitations. First of all, our sample size was low. Even if finding a large sample from such a narrow population of

shelter-residing IPV victim women is difficult, number of participants should be higher in order to have a clear and detailed examination of cluster organization in the sample. Future studies with larger samples will present important information and areas of scrutiny for differential cluster organization of IPV victims.

Collecting data in the form of self-report questionnaire is another limitation of the study. Since violence experiences are subjective life experiences that people do not want others to know about, participants might have concealed their actual responses. In contrast, even if the independence of study and institutions and the concealment of responses from shelter personnel were repeatedly underlined, women might have been inclined to present themselves under worse or better circumstances than actual to be able stay further in the shelters.

In sum, shelter-residing IPV victim women consist of subgroups in terms of violence experiences. The only variable which predicts being not only a physical and verbal but also psychological, sexual and economic violence victim is being a sexual violence victim at childhood. The success of shelters as transitional institutes on the way to a non-violent life will increase if they can distinguish, identify and meet different subgroups of women and their characteristics, needs and expectations.